

Údolí Val Camonica

Sedím ve stínu mezi stromy, pozoruji řadu travnatých palouků, kde stíny kontrastují s bílými kmeny bříz a marně přemýšlím, jaká síla a pohybnutky přiměly pradávne obyvatele tohoto údolí, aby do zdejších ledovcem vyhlazených balvanů vyryli množství obrázků. Kamennými nástroji bod po bodu, vryp vedle vrypu vznikaly kresby v ohlazeném tvrdém šedivém kameni.

Údolí Val Camonica se nachází v italské Lombardii na jižní straně Alp, asi 80 km severně od Brescie. Jméno odvozuje od CAMUNNI, což byl název pro lidi z této oblasti. A tento název také patří mezi ty, které byly vytesány na monumentu, jenž nechal vztyčit císař Augustus ve Francii na znamení dobytí alpských regionů na konci 1. století př. n. l.

V údolí se nachází více než 130 tisíc skalních kreseb na ploše přesahující 70 km², převážně však ve dvou oblastech: Jednak na jižním konci údolí na kopcích Luine a Gorzone, a významné seskupení kreseb – dohromady asi 20 tisíc na šesti stech skalách – je také u vesnice Capo di Ponte v centrální části údolí.

Tyto kresby vznikaly v průběhu nejméně osmi tisíc let. Nejstarší pocházejí z pozdního paleolitu až z doby bronzové, nejvíce jich ale vzniklo v 7. až 6. století př. n. l. Nejmladší pak spadají do období, kdy tato oblast byla r. 16 př. n. l. obsazena římskými legiemi.

Záhadná kresba ve tvaru lopaty

Místní lidé věděli o kresbách již dávno. Skály jsou však v zalesněné oblasti, a tak nebyly příliš nápadné. V novodobých dějinách je poprvé zmínil až Gualtiero Laeng v průvodci po Itálii z roku 1914. Teprve roku 1956 však začal seriózní výzkum. Následujících osm let přineslo překvapení: Údolí

Snímek Lumír Pecold

Val Camonica je nejvýznamnějším komplexem prehistorického umění na světě.

Na kresbách jsou lidé, mýtické bytosti, zvířata, zbraně i symbolické znaky, např. kruhy. Nejstarší kresby jsou abstraktní, pozdější realistické. První tři skupiny zahrnují rytiny od pozdního paleolitu až po dobu bronzovou (od 9. tisíciletí př. n. l. až do začátku 1. tisíciletí př. n. l.). Jsou to převážně samostatná zobrazení nebo jejich seskupení, např. zbraně v symbolické kompozici. Čtvrtá skupina zahrnuje nejmladší kresby z doby železné, které často zobrazují postavy v pohybu a v určitém ději. Na skalách se nacházejí také nápisy v etruském písmu, často ve formě určitého obrazu.

V době železné se začali zobrazovat stylizovaní ptáci, např. na kresbách s motivem sluneční lodě, která má na přední ptačí hlavu. Do stejného období často spadá vyobrazení ozbrojeného muže a koně. Zdá se zřejmé, že v Itálii se kůň objevil poprvé na konci 8. století př. n. l.

Mezi záhady patří rytina předmětu ve tvaru lopaty. Učenci se nemohou shodnout na interpretaci. První z teorií hovoří o symbolu

vesla nebo pádla, jež obyvatelé používali na nedalekém jezeře. Jiní ve vyobrazení spatřují dopravní prostředek typu saní, další zbraně, ale také kladivo, sklenici, zvon, zrcadlo nebo rýč. Nejpopulárnější vysvětlení je, že se jedná o vyobrazení nástroje, který sloužil na konci doby bronzové a na začátku doby železné ke sběru lidských ostatků po pohřbu žehem. Takový předmět se totiž skutečně našel v hrobkách.

Mezi velmi časté kresby patří zobrazení jelena a lovu na něj. Jelen se objevuje již na nejstarších kresbách z pozdního paleolitu, nejčastěji ovšem se rytiny datují do doby bronzové a železné. Pro údolí to bylo tak důležité zvíře, že začalo být uctíváno, což dokazuje vyobrazení lid-

ské postavy oděné v dlouhé tunice, držící v levé ruce nůž a mající na hlavě parohy. Jelen představuje boha a krále zvířat.

Na kresbách se vyskytuje také vůz se čtyřmi koly, někdy tažený voly – to na starších rytinách, jindy koňmi.

Co je Cammunska růže?

Jedním z důležitých symbolů z doby železné je tzv. Cammunska růže – obraz připomíná květinu a pravděpodobně měl zvláštní význam. Hypotézy se různí. Tak např. by zobrazení mohlo mít astronomický vztah ke Slunci či Měsíci. Nebo to mohl být hudební nástroj, stolní hra podobná dámě, bojová zástava nebo totem. Někteří vědci poukazovali na orientaci kresby na skále a vzhledem k ostatním rytinám. Poblíž růže se často vyskytují obrazy bojovníků, kteří jako by kolem ní tančili, nebo ji bránili.

Na začátku doby železné se na rytinách častěji objevuje člověk, a to mnohdy v souboji, který připomíná spíše symbolický rituál nebo tanec – soupeři se jen zřídka dotýkají zbraněmi. Známy je také „běžec“: zobrazení postavy v pohybu. Lidé však byli zobrazováni již dříve a mezi nejznámější kresby patří postavy z doby bronzové, které jsou strnulé jako při modlitbě, a proto se jim říká „modlíci se kongregace“.

Lumír Pecold

Základní informace

K ochraně skalních kreseb byl roku 1955 zřízen Národní park Naquane. Rozkládá se na 35 hektarech ve svahu na východní straně řeky Oglio. Pro návštěvníky bylo zřízeno pět tras, které vedou kolem skal s rytinami a jsou doplněny informacemi. Celý park je možné projít během asi čtyř hodin. Každá skála nebo kámen s kresbami jsou označeny číslem. V malém muzeu je

kolekce prehistorických nálezů z údolí, které pocházejí ze starých sídlišť nebo hrobek. Nejsnadnější přístup je z dálnice A4 Miláno – Verona, sjezd do Brescie, odtud k jezeru Lago d'Iseo. V Pisogne jeďte údolím kolem řeky Oglio. Nejznámější lokality s vyobrazeními jsou ve vesnicích: Boario Terme, Nadro, Cimbergo, Capo di Ponte, Pescarzo, Sonico.